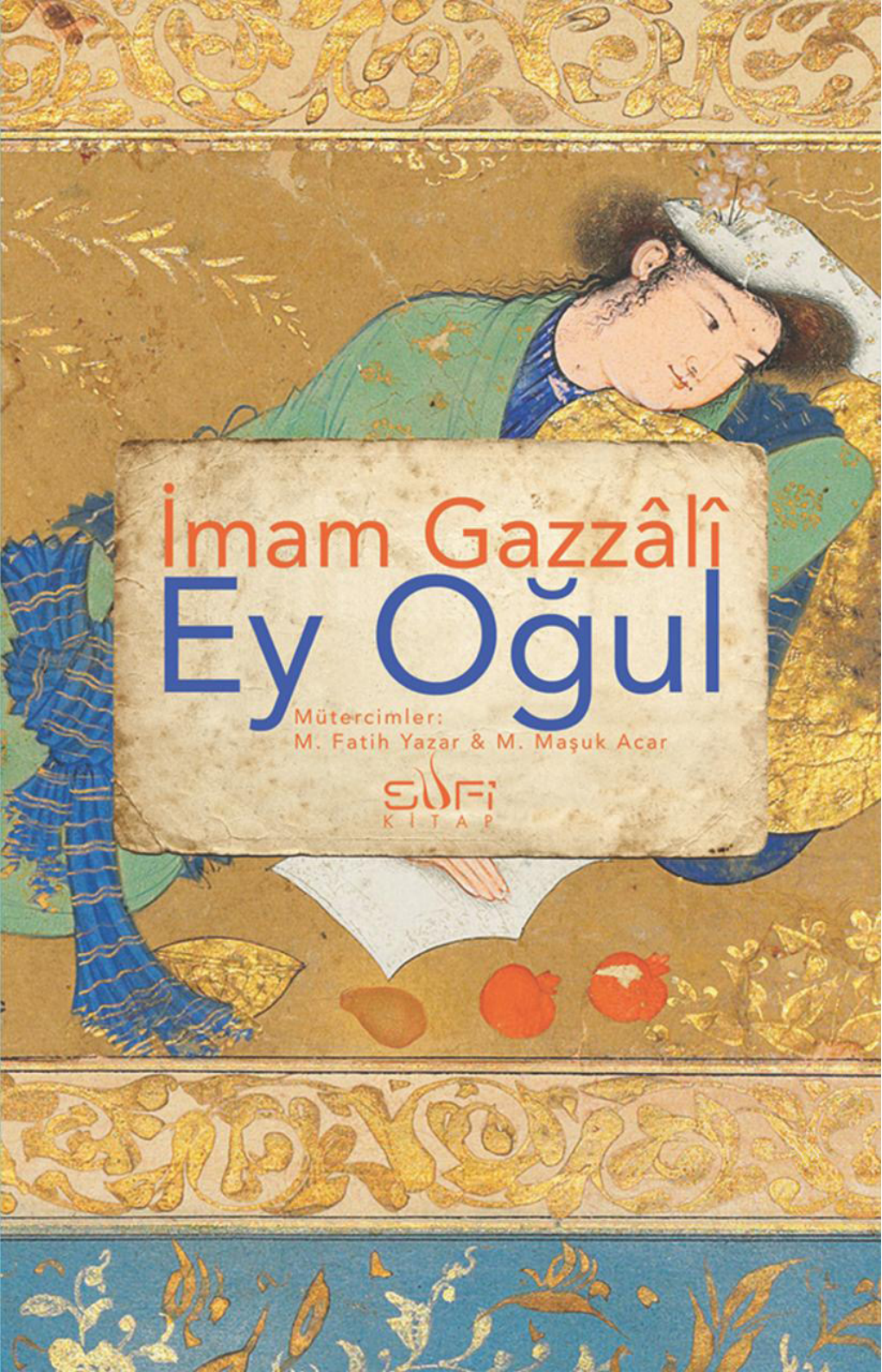

İmam Gazzâlî Ey Oğul

Mütercimler:
M. Fatih Yazar & M. Maşuk Acar

SUFİ
KİTAP

EY OĞUL

Bismillahirrahmanirrahim
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

Ey oğul ve değerli dost!

-Allah seni kendisine itaatte daim kılsın ve sevdiği kimselerin yolundan gidebilmeni sana nasip eylesin.- Şunu bil ki: Yaygın olan nasihatler, risalet kaynağından yazılmıştır. -Salât ve selam O'na olsun.- Sana bu kaynaktan birtakım nasihatler ulaştıysa benim sana vereceğim öğütlere ne ihtiyacın olabilir ki? Şayet ulaşmadıysa o halde bana şu sorunun cevabını ver: Geçen bunca zaman boyunca neyi elde edebildin?

Ey oğul!

Rasulullah'ın -sallallahu aleyhi ve sellem- ümmetine tavsiye ettiği şeylerin özeti onun *“Allah'ın bir kulundan yüz çevirdiğinin alameti o kulun kendisini ilgilendirmeyen işlerle meşgul olmasıdır.”*,

“Bir kişinin ömründen bir an dahi kendisi için yaratılmış olduğu şey dışında harcanmış ve heba olmuşsa o, pişmanlığının uzun sürmesini hak etmiştir.” ve

“Kim kırk yaşını geçer de işlediği hayırlar şerlerinden daha fazla olmazsa cehenneme hazırlansın.” sözleridir.

İşte bu nasihatlerde ilim ehli için yeterince dersler vardır.

Ey oğul!

Nasihat etmek kolaydır, zor olan ise onu kabul edebilmektir. Çünkü nasihat, heva ve heveslerinin peşinden koşanların damağında acı bir tat bırakır. Zira yasaklanmış olan şeyler onların gönüllerine sevimli gelir. Özellikle (manevi anlamda yükselmeye vesile olmayan) ilim ile uğraşan talebeler, nefsin fazileti ve dünyanın meziyetleriyle meşgul olan kimseler mücerred ilmin başarıları için bir vesile ve kurtuluşları için bir yol olduğunu; ayrıca (ilimle hemhal oldukları için) amelden de müstağni olduklarını zannederler. İşte bu, filozofların inancıdır.

Sübhanallahi'l-Azim! (Azim olan Allah'ı her türlü noksanlıktan tenzih ederim!)

(Böyle kimseler) Şu ölçüyü bilmiyor; tahsil ettikleri ilim, amel etmedikleri sürece aleyhlerinde mutlaka delil olacaktır. Nitekim Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- *“Kıyamet günü en şiddetli azaba uğrayacak olan*

kimse, (amel etmediği için) Allah'ın, ilmiyle kendisine bir fayda sağlamadığı alimdir." buyurmuştur.

Rivayet edildiğine göre Cüneyd-i Bağdadi -Allah onun yüce ruhunu mübarek kılsın.- vefatından sonra rüyada görülmüştü. Kendisine *"Ey Ebu'l-Kâsım! Durumun nasıl?"* diye soruldu. O da *"Sarf edilen tüm sözler kaybolup gitti, derin manalar taşıyan hususlar yok oldu. Bize yalnızca gece yarısı kıldığımız birkaç rekât namaz fayda sağladı."* cevabını verdi.

Ey oğul!

(Allah'ın razı olacağı) amelleri işlemeyen ve (hayırlı) hallerden uzak kalan bir kimse olma. Yalnız başına ilim okumanın da fayda sağlamayacağını iyi bil!

Bu meseleye dair bir örnek şudur: Çölde gezen cesur ve savaşçı bir adamın yanında diğer başka silahlarla birlikte on tane de Hint kılıcı olsa ve bu adama bir anda çok büyük ve ürkütücü bir aslan saldırırsa sence bu adam ne yapar? Acaba bu silahlar (savaşçı adam tarafından aslana karşı) kullanılmadan ve (aslanın başına) indirilmeden bu belayı def edebilir mi? Malum olduğu üzere elbette ki silahlar ancak kullanılarak ve kendisiyle vurularak bu sıkıntıyı giderebilir.

Yüz bin ilmî meseleyi okuyan, öğrenen ve başkalarına öğretene fakat bunlarla amel etmeyen kimsenin

durumu da aynen böyledir. İlim bu kimseye ancak amel etmesi halinde fayda verebilir.

Bir başka örnek de şudur: Bir adam yüksek ateş ve sarı humma hastalığına yakalansa tedavisi sikencubîn ve keşkâb ile olur.¹

*İki bin rıtıl şarap tartsan da
İçmediğin sürece sarhoş olmazsın ve aklın
başından gitmez.*

Yüz sene boyunca ilim de tahsil etsen ve bin kitap da yazsan amel olmadığı müddetçe Allah'ın rahmetine elde etmeye hazır olamazsın. Nitekim Allah Teala şöyle buyurmuştur: “İnsana ancak çalıştığının karşılığı vardır.”

Her kim bu ayetin Efendimiz'in -sallallahu aleyhi ve sellem- “Ademoğlu öldüğü zaman ameli şu üç şey dışında kesilir...” hadisi ile neshedildiğini iddia ederse iyi bilsin ki asıl nesholunan bu iddiayı ortaya atanın kendisidir.

Farz-ı mahal, bu ayetin nesholunmuş bir ayet olduğu kabul edilirse o halde Allah-u Teala'nın “Kim Rabbine kavuşmayı ümit ediyorsa salih amel işlesin...”, “... yaptıklarına karşılık olarak ...”, “... kazandıklarının karşılığı olarak ...”, “Şüphesiz ki iman edip salih amel işleyenler için Firdevs cennetleri bir konaktır...” ve “... tevbe edip salih amel işleyenler hariç ...” ayetleri ile “İslam, beş temel üzere kurulmuştur: Allah'tan başka hiçbir

1 Sikencubîn, sirke ve ballı bir karışım; keşkâb ise arpa suyudur.

ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna şahitlik etmek, namazı dosdoğru kılmak, zekat vermek, Ramazan orucunu tutmak ve imkan bulabilenin hacetmesi." hadisi hakkında nasıl bir görüş ileri sürebilirsin?

İman dil ile ikrar, kalp ile tasdik ve İslam'ın temel şartlarını yerine getirmektir.

Amellerin yerine getirilmesinin gerekliliğine dair deliller sayılamayacak kadar çoktur. Her ne kadar bir kul Allah'ın lütfu ve keremiyle cennete girecek olsa da bu ihsanı ancak Allah'a itaat ve ibadetin neticesinde elde edebilir. Çünkü şüphe yok ki Allah'ın rahmeti ihsan sahibi (Allah'ı görüyormuşçasına ibadet eden) kimselere pek yakındır.

Kulun yalnızca iman ile de cennete erişebileceği iddia edilirse şöyle deriz: Evet, sadece iman etmekle de cennete girebilir fakat ne zaman? Cennete ulaşabilmek için acaba kaç tane zorlu ve çetin engelin üstesinden gelecek?

Bu engellerin birincisi iman engelidir. Acaba bu kimse imanını her türlü olumsuz durumdan koruyabilecek midir koruyamayacak mıdır? Bu haliyle cennete ulaşacak olsa da müflis bir kimse olarak ulaşmış olacaktır.

Hasan-ı Basri -rahmetullahi aleyh- şöyle demiştir: "Allah-u Teala kıyamet günü kullarına "Cennete rahmetimle girin fakat orayı amellerinizin miktarına göre bölüşün." diyecektir."

Ey oğul!

Amel etmediğin sürece mükâfat kazanamazsın.

Anlatıldığına göre İsrailoğullarından bir adam yetmiş sene boyunca Allah’a ibadet etmişti. Allah-u Teala da bu adamın durumunun melekler tarafından bilinmesini murâd etti. Bunun üzerine meleklerden birini adama bunca ibadetine rağmen cenneti hak edemediğini bildirmesi için gönderdi. Melek bu haberi adama verince adam “Biz yalnızca ibadet ve kulluk etmek için yaratıldık. Dolayısıyla bize düşen Allah’a ibadet etmeye devam etmektir.” cevabını verdi. Melek Allah-u Teala’nın huzuruna dönünce Allah “Kulum nasıl karşılık verdi?” diye sordu. Melek de “Ya Rabbi! Kulunun ne dediğini en iyi sen bilirsin.” cevabını verdi. Bunun üzerine Allah-u Teala “O bize kulluk etmekten yüz çevirmediyse biz de lütuf ve keremimizle ondan yüz çevirmeyiz. Ey meleklerim! Şahit olun ki ben o kulumu bağışladım.” buyurdu.

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: “(Mahşer günü Allah tarafından) Hesaba çekilmeden önce siz kendinizi hesaba çekin.”

Hz. Ali -radiyallahu anı- şöyle demiştir: “Çaba ve gayret olmaksızın hedefe ulaşacağına inanan kimse boş bir hayale kapılmıştır. Yalnızca çaba ve gayret sarf ederek hedefe ulaşacağını zanneden de ağır bir yükün altına girmiştir.”

Hasan-ı Basri -rahmetullahi aleyh- şöyle demiştir: “Amel olmadan cenneti istemek günahın bir çeşididir.”

Alim bir zat şöyle demiştir: “Doğru olan amellerin neticesini gözlemlemeyi bırakmaktır, amelleri bırakmak değil.”

Rasulullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: “Akıllı ve zeki kişi kendisini hesaba çeken ve ölümden sonrası için çalışandır. Akılsız ise nefsinin heva ve heveslerine uyup bununla birlikte Allah’tan hayır bekleyendir.”

Ey oğul!

Nice geceleri, öğrendiğin bilgileri tekrar ve okuduğun kitapları mütalaa etmekle geçirdin. Uykuyu kendine haram kıldın. Seni bunları yapmaya sevk eden unsurun ne olduğunu bilemiyorum.

Şayet amacın dünyevî menfaatler elde etmek, dünyalık birtakım şeyleri etrafında toplamak, makam mevki sahibi olmak ve yaşlıların ile emsalin olan insanlara karşı üstünlük kurmak ise yazıklar olsun sana! Yazıklar olsun sana!

Fakat hedefin Rasulullah’ın -sallallahu aleyhi ve sellem- şeriatını ihya etmek, ahlakını güzelleştirmek ve sürekli kötülükleri telkin eden nefsi mağlup etmek ise o vakit sana müjdeler olsun! Sana müjdeler olsun!